

עלים

עלון שבועי משולחן מערכת מכון עלה זית

publish@alehzayis.com | 732.513.3466
alehzayis.com

עלה רמז

מתוך 'שירת דוד' על פרשת ויגש
משיעורי הגאון רבי דוד פיינשטיין זצ"ל

עלה פרשה

מתוך הספר 'ושמת שמו אברהם'
מהרב אברהם טשמן שליט"א

**ולא יכל יוסף להתאפק וגו' ויאמר יוסף אל אחיו
אני יוסף (מה, א-ג)**

הרב ניסן אלפרט זצ"ל בחתונתו
עם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל

הרב ניסן אלפרט זצ"ל כתב בספר לימודי ניסן, שמלשון "ולא יכל יוסף להתאפק" משמע שלא רצה יוסף עדיין להתוודע אל אחיו, ורצונו היה שישבו אל אביהם בלי בנימין, אלא שנכמרו

רחמיו ולא היה יכול לבצע את תכניתו. ובוודאי תוכניתו של יוסף היתה על פי חלומותיו ופתרונם שהיו בנבואה מאת ה', שאם לא כן לא היה מתאכזר אליהם כל כך בידעו כמה צער נגרם לאביו על ידי זה. ואם כן קשה, איך שינה מתכניתו, הרי שינה בזה מרצונו ה'. אלא שהשינוי נעשה על ידי תפילת יעקב, שהתפלל "ואל שד-י יתן לכם רחמים לפני האיש" (מג, יד), וקיבל ה' את תפילתו לגרום ליוסף שלא יוכל להתאפק יותר.

ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך (מה, יד)

ופירש רש"י, על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב. הרב מרדכי פורגמנסקי זצ"ל שאל, וכי כעת זמן לבכות על החורבן, עוד לפני שנבנה. והשיב שנאמר בפסוק (ישעיה כה, ח) "ומחה ה' דמעה מעל כל פנים", מהו 'כל פנים'. אלא לא רק דמעות של צער ימחה ה' לעתיד לבא, אלא אף דמעות של גיל ושמחה. ולכאורה אדרבה, הרי לעתיד תגדל השמחה, כמאמר הכתוב (תהלים ככו, ב) "אז ימלא שחוק פיניו", ומדוע ימחו אז דמעות של אושר וגיל.

אלא, מקורן של דמעות בעת שמחה אינן מצד השמחה המתפרצת, אלא מצד הצער על כך שהיא מוגבלת ולבסוף תגמר, כי כבר בעת השמחה רואים את הגבלתה וסופה. וזהו 'כל פנים' שנאמר בפסוק, שלעתיד לבא ימחה ה' דמעה אפילו מעל פני השמחים, כיון שהשמחה תהיה קבועה ותמידית.

וזה היה ענין בכיית יוסף ובנימין, שאף ששמחו מעצם השגתם וזכייתם שביבנה בית המקדש בחלקם, מכל מקום ראו גם שאין זה בקביעות וסופו להחרב, ובכו על שאין שמחתם שלמה ותמידית.

כי למחיה שלחני אלהים לפניכם (מה, ה)
שהיה יוסף 'למחיה' לישראל. כי השיעבוד לא התחיל עד אחר פטירת לוי, האחרון מכל השבטים, כמו שכתב רש"י בפר' וארא (ו, טז), והרי לוי מת אחר שהיו ישראל במצרים צ"ג שנה (א.ה. ע"י סדר עולם רבה פ"ב), ונמצא שיוסף היה 'למחיה' לישראל רק למשך צ"ג שנה עד שהתחיל השיעבוד. וזהו שכתוב "כי למחיה" - דהיינו לצ"ג שנים כמנין למחיה" - "שלחני אלהים לפניכם".

ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חיי אלכה ואראנו בטרם אמות (מה, כח)
שחי יוסף בחיי יעקב אביו. שהרי יוסף נולד כשהיה יעקב בן צ"א שנה [שכשירד יעקב לבית לבן היה בן ס"ז שנה, וי"ד שנה לאחר מכן נולד יוסף], ויעקב מת כשהיה בן קמ"ז שנה שהוא נ"ו שנה אחר שנולד יוסף. וזה נרמז במה שאמר יעקב "אלכה ואראנו בטרם אמות", שמנין השנים שחי יוסף 'בטרם אמות' הם נ"ו שנה כמנין אלכה".

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם (מו, ג)
יש בתיבת 'שם' רמז נאה, כי קיום דבר זה שנעשו בני יעקב לגוי בסיני. והרי זה היה שלוש מאות וארבעים (340) שנה ללידת יעקב. וזהו "כי לגוי גדול אשימך שם" ש"ם בגימטריא שלוש מאות וארבעים. עוד י"ל, ד'ש"ם בגימטריא 340 כמנין ספ"ד, רמז לספר תורה שקיבלו ישראל ע"י שנעשו לגוי גדול ביציאת מצרים, והיינו "כי לגוי גדול אשימך שם".

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה (מו, ד)
גם עלה בגימטריא קמ"ח, שיעקב הוחזר לארץ ישראל אחר קמ"ח שנה מלידתו, כי יעקב במיתתו היה בן קמ"ז שנה, ונקבר בארץ ישראל בתוך שנת הקמ"ח מלידתו. וזהו "ואנכי אעלך גם עלה", דלאחר קמ"ח שנה מלידתך אעלה אותך לארץ ישראל.

ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו (מז, ז)
יש רמז בלשון 'לגור', כי גור"ר הוא בגימטריא ר"ט, ואמרו שלא באו להיות במצרים אלא ר"ט שנה, כי הרי בשנת ר"י יצאו ממצרים. וזהו מה שאמרו האחים 'לגור' בארץ באנו', לגור בארץ רק כמנין גור"ר - ר"ט שנה, כי בשנת ר"י יצאו משם.

ויאמר פרעה אל יוסף לאמר אביך ואחיק באו אליך (מז, ה)
שנתי של יוסף שהיה אז בן ל"ט שנה. ואמר בזה פרעה 'אביך ואחיק באו אליך', שעכשיו אחרי ל"ט שנה הם שלימים עמך באחיהו כ'אחיק', כי עד עכשיו לא היו נוהגים עמך באחיהו, ורק עכשיו שראו שאתה מוכן לכלכלם ולהתנהג עמם באחיהו, אז התחילה האחיהו בשלימותה. זהו 'ואחיק באו אליך' - אחר ל"ט שנה כמנין 'אחיק'.

ויברך יעקב את פרעה ויצא מלפני פרעה (מז, י)
- מלפני" בגימטריא מאתים ועשר, לרמז שאמר יעקב לפרעה שבעוד רד"ו שנה יצאו כל בית יעקב מלפני פרעה.

הרב דוד פיינשטיין זצ"ל עם אביו זצ"ל

הזמנים לעיר לייקוואוד ונערכו ע"י הרב משה ברוך קופמאן שליט"א

מוצאי שבת		יום השבת		ליל שבת		ערב שבת	
4:31	שקיעת החמה	8:44	סו"ז קרי"ש מג"א (לפי האופק)	4:13	הדלקת נרות	12:20	מנחה גדולה (חצי שעה לחומרא)
5:17	ג' כוכבים קטנים	9:29	סו"ז קרי"ש גר"א וגר"ז	4:28	איסור מלאכה (בשעה"ד)	2:10	ט' שעות (להתחלת סעודה)
5:44	ע"ב דקות	10:16	סו"ז תפילה גר"א וגר"ז	4:31	שקיעת החמה	2:34	מנחה קטנה (לעשיית מלאכה)
5:59	ר"ת ד' מילין לחשבון המעלות	11:50	חצות היום (סעודת שחרית להב"ח)	5:49-6:49	מזל מאדים (לענין קידוש)	3:58	פלא המנחה מג"א (לפי האופק)
5:44	עלות השחר עשרה בטבת	12:36	ד' שעות למוסף (לכתחילה)	5:16	צאת ג' כוכבים (לקרי"ש לפני סעודה)	4:01	חצי שעה קודם שבת

זמן כתיבת המשנה והטעם שלא נזכר בה נס חנוכה

בגליון פרשת מקץ-חנוכה הובא מש"כ בחוט המשולש בשם החתם סופר שרבינו הק' השמיט נס חנוכה מהמשנה כיון שהרע לו שהחשמונאים נטלו המלוכה ממלכות בית דוד. עוד הובא שם חידושו של בעל 'חסדי אבות' ובעל 'משנת יעבץ' שמצות הדלקת נרות לא נהגה בזמן הבית. וע"פ זה העלה הרב הלל שמעון שימאנאוויטש שליט"א שזהו הטעם שהלכות נר חנוכה לא נזכרו במשנה. והעירנו הרב אליהו רפפורט שליט"א למכתבו של הגאון רבי שלמה פיישר זצ"ל שנסתלק מעימנו בימים אלו, שבו שלל חידוש הנ"ל, וראינו לנכון להדפיס מכתבו כאן ואחריו עוד מכתבים שנתקבלו ע"י המערכת כתגובה להנ"ל.

במה שאמרת ליישב התמיהה מדוע לא הוזכרה הדלקת נר חנוכה, שהוא משום דלא נהגו בה עד אחר החורבן, לא זכית להבין דבריו, דהא רבי היה יותר ממאה שנה אחר החורבן, ועוד הא הוזכר עניינא דמצות הדלקת נר חנוכה במשנה שבסוף פרק הכונס.

בברכת גוט שבת ופריילעכן חנוכה

ר' צ'ק אברהם אצלך

תגובת הרב הלל שמעון שימאנאוויטש

ידוע שיש שיטות שונות בענין זמן כתיבת המשנה, ויש מאחרים אותה לתקופת הגאונים, ויש מקדימים אותה לרבינו הקדוש, אבל מפני הקיצור הלכתי בדרכו של רש"י, וכן מהר"ץ חיות אחז בשיטה זו.

רוב דברי הגה"צ ר' אביגדור הכהן מיללער בעניני היסטוריה נשאבו ממקור טהור, מדברי בעל דורות הראשונים. ואכן בענין השמטת הלכות חנוכה מהמשנה, השיב בעל דורות הראשונים על דרך שהשיב החתם סופר בחידושו עמ"ס גיטין, שכיון שהלכותיה היו שגורות בפי כל לא נשנו במשנה. אבל אני באזני שמעתי מהגר"א מיללער תשובה אחרת, וע"ז דנתי בדברי.

ובנוגע לרבינו הקדוש, פשיטא שחי כמה דורות אחרי החורבן, אבל עיקר כוונתי היתה ל**יסוד המשנה** שהיה בזמן הבית, וגם על זה דן הגרא"מ. ומה שהבאת מפרק הכונס, שם הוא מימרא דרבי יהודה, ולא גרע מעוד משניות שמדברים בפירוש על החורבן, ובודאי נשנו לאחר החורבן. אבל לדעתי המשנה במגילה המציינת את קריאת התורה של המועדים, נשנית בזמן הבית, ולכן יש הרבה שינויים השנויים בברייתא בגמרא שם, והם שינויים שנקבעו לאחר החורבן, כיון שאופי החגים נשתנה לאחר חורבן הבית וביטול העלייה לרגל והקרבנות. וכן הוא לענין חנוכה, שבזמן הבית היה עיקרו של החג על שם חנוכת המזבח, אבל לאחר חורבן הבית לא היה מתאים עוד לחגוג חנוכת הבית שנחרב, כמו שנתבטלו מחמת כן שאר הימים שבמגילת תענית, ואז נקבע החג על שם נס הנרות, שהוא זכרון לנסים שנעשו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

ובהא דליכא קרובץ לברכת את צמח, בדרך הפשט ביארו רבים (ראה מסורת משה ח"א אות תכו) שמחבר הפיוט סבר כירושלמי (ברכות פ"ד ה"ב) ש"בונה ירושלים" ו"צמח דוד" הן ברכה אחת, ולכן עשה רק פיוט אחד לשניהם.

לכבוד מערכת 'עלים'

בקשר לדברי הרב שמעון שימאנאוויטש בגליון חנוכה, שבו כתב בפשיטות שרבינו הקדוש חיבר את המשנה אבל לא כתבה, רציתי להעיר שאכן מבואר כן בדברי רש"י ב"מ (לג, ב ד"ה בימי רבי), ומשמע מדבריו דסידר אבל לא כתב המשניות. וכן מבואר ברש"י עירובין (סב, ב ד"ה כגון מגילת), דלא נכתב בימים ההם בשני דרב הונא שום דבר כי אם מגילת תענית. וכן רש"י ב"מ (פו, א ד"ה סוף הוראה). [מדברי רש"י אינו מבואר מתי כתבו המשניות והגמרא]. אך הרמב"ם בהקדמתו ליד החזקה אומר שרבינו הקדוש כתב כל המשניות. וז"ל: רבינו הקדוש חיבר המשנה, ומימות משה רבינו ועד רבינו הקדוש לא חיברו חבור שמלמדין אותו ברבים בתורה שבעל פה. אלא בכל דור ודור ראש בית דין או נביא שהיה באותו הדור כותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבותיו וכו'. וכן היה הדבר תמיד עד רבינו הקדוש והוא קיבץ כל השמועות וכל הדינים וכל הביאורים והפירושים ששמעו ממש רבינו ושלמדו בית דין שבכל דור ודור בכל התורה כולה, וחיבר מהכל ספר המשנה וכו', עכ"ל. וכ"כ תור"ד (גיטין ס, ב) והמאירי (בפתיחה למסכת אבות). וע"ע אגרת רב שרירא גאון (כיצד נכתבה המשנה אות כא) דג"כ אומר דרבי כתב המשניות, ומסתמא זה היה מקור של הרמב"ם ודעמיה.

אברהם אצלך

לכבוד המערכת,

רציתי בזה להעיר איזה הערות נחוצות בנוגע השאלה שהעלית בגליון, למה השמיט רבי דיני חנוכה מהמשנה, ובמה שהובא בשם החתם סופר בזה.

מה שהבאתה בשם הרב אביגדור מיללער זצ"ל שמפני שאירע מעשה חנוכה בתקופה מאוחרת לכך לא היה שייך להזכיר דיני חנוכה במשנה, ברור לי שלא אמר דבר כזה, דמלבד שהיה מחכמי דורנו והשיגה ידו בכל התורה כולה וכל רז לא אניס ליה, היה ענק ויחיד בדורו בעניני ההיסטוריה וחיבר על זה יותר מחמשה ספרים מאירים ומדוקקים על כל תקופות השנים מבריאת העולם עד חתימת התלמוד, מה שאירע בהם, וסדר תולדות חכמיהם מהנביאים הראשונים עד האמוראים האחרונים. ואין כדאי כבוד תורתו הרמה לדחות בקש, כאילו לא ידע מה שכל בר בי רב דחד יומא יודע שמעשה חנוכה היה הרבה זמן קודם שסידר רבי את המשנה. ולרווחא דמלתא אציין על מה שמבואר מספרו (עם סגולה חלק ב' קח), שכבר נהגו בהדלקת נר חנוכה הרבה זמן קודם חתימת המשנה.

מע"כ ידידי המופלג באנשים, נבון וחכם חרשים, מוהר"ר בצלאל נר"ו,

...הטעם למה לא הוזכרה סוגיא דחנוכה בירושלמי הוא פשוט. דבירושלמי אין הסתעפות סוגיות כמו בבבלי, אלא הוא מתייחס תמיד ישירות לפירוש המשנה. ובבבלי ניכר שהושקעה עבודה לשבץ ענינים שאין להם גמרא (כגון עניני זרעים וטהרות) בתוך סוגיות שיש להם קצת שייכות. והוא משום דהבבלי סודר בעריכה וכוונה. משא"כ הירושלמי לא הי"ל עריכה סופית כנודע.

ספר משנת יעבץ לא ראתי. ואישתומא קאמר. היאך יעלה על הדעת שאחר החורבן תקנו מצוה חדשה עם ברכות. ולדעת ריב"ל בירושלמי פ"ג דסוכה מברך על מצות זקנים. ובגמ' שבת כ"א ב' שני זקנים היו בצידין אחד עשה כב"ש כו', ובודאי היה זה קודם שיצאת בת קול דהלכה כב"ה. והרי הב"ק יצאת ביבנה כמ"ש בירושלמי ספ"ק דיבמות, והיינו מיד לאחר החורבן. ובר"ה י"ח ב' בטלה מגילת תענית פירש"י אחר החורבן, ושם בגמ' דחנוכה לא בטלה משום דמיפרסם ניסא, ופירש"י כבר הוא גלוי לכל ישראל ע"י שנהגו בו המצות והחזיקו בו כשל תורה ולא נכון לבטלו עכ"ל. ואיזו מצות נהגו, אם לא הדלקת נרות, אטו מה דאסורים בהספד ותענית או אמירת הלל.

וגוף ההשערה אינה מדעית, לקבוע זכר לנס זמן רב אחרי התרחשותו כשכבר נשכח מן הלב.

לא הבנתי מש"כ מר "לא הרגיש רבינו הקדוש צורך להקדיש לה מסכת מיוחדת מכיון שכבר נכתבה חנוכה בתושבע"פ באותה מג"ת שנכתבה לפני משנה וברייתא". והלא קודם לכן ומיד אח"כ כותב מר שלא נכתב במגילה אלא שורות ארמיות קצובות, וכל הסכוליון נוסף אחר חתימת המשנה. אתמהא.

והטעם הפשוט למה לא הקדיש רבינו הקדוש מסכת מיוחדת לחנוכה הוא משום דלא שייך. אלא השאלה למה לא כתב דיניה באיזה מקום שהוא במשנה. וע"ז כבר כתב הרמב"ם בפיה"מ רפ"ד דמנחות, שהמשנה לא דברה ג"כ דבר מיוחד על דיני הציצית והתפילין והמזוזה וענין מלאכתן והברכות שחייבין לברך עליהן וכל הענינים התלוין בכל זה מן הדינים לפי שהיו מפורסמים כו'. וכבר הביאו האחרונים דברי הח"ס בגיטין ע"ח א' שכתב בשום מקום במשנה לא הוזכר שיניח אדם תפילין ושבגד של ד' כנפות חייב בציצית ולא תנן חייב אדם להדליק נ"ח משום שרגילין היו בכך כו'.

מיהו גוף ההשערה שהרחיבו בדיני חנוכה במג"ת הואיל ואין להם משנה וממילא אין להם מקום בגמ' ירושלמית, נראית נכונה.

כעתירת ידי"נ דוש"ת

אברהם אצלך

Ezra Hasofer expected the whole nation, or at least a majority, to follow him back from Galus Bavel to Eretz Yisrael. But only a minority did. Chazal say that if the majority of Klal Yisrael would have followed Ezra, this would have ushered in the coming of Moshiach.

The meforshim explain that the reason more people did not follow him was because during the seventy years in galus, many had become wealthy; they were not ready to give up their luxuries to live in "backward" Eretz Yisrael. Of course, they made excuses. Since the Persian ruler Koresh had facilitated their return, and they now needed permission from Daryavesh, the current Persian king, popular opinion was that this could not be a sign of the coming of Moshiach, who would be independent. They were tragically wrong. This was a major failure in emunas chachamim.

Failure to pass the test of wealth has continued, from converting before the Spanish Expulsion, to throwing away Shabbos and Yiddishkeit upon reaching America early in the twentieth century.

Rav Yehoshua Leib Diskin, zt"l. gave a drashah in which he told his disciples how lucky they were to be living in poverty, which gave them the chance to amass the zechus of התורה מתוך הדחק in contrast to the dangers of wealth.

A few days later, a young talmid chacham came to Reb Yehoshua Leib in tears. "What happened?" the Rav asked, expecting to hear of some personal calamity. "I won a lot of money in a lottery," the young man replied. "Nu, what's the tragedy?" "I bought a ticket before I heard the shmeuss the Rav gave on the dangers of wealth," the young man wept. "If I would have known I would never have bought it."

"First, make a brachah [probably Hatov Umeitiv.] I would like to answer amen," said the Rav. Then he went on. "If you understand the danger of wealth, then wealth is a good thing. If you're in control, you can learn with peace of mind and also help others. Poverty can destroy a person's Yiddishkeit, or it can raise him to the greatest heights. And the same is true of wealth."

Rebbi According Honor to Malchus Beis Dovid

Regarding the article in last week's *Alim*, "Did Rabi Yehudah HaNasi Omit Chanukah?":

Actually, there is another example of Rebbi taking his family into account when redacting the Mishnah. At the beginning of *Yevamos* the *Maaseh Rokeach* asks: Why did Rebbi start Seder *Nashim* with *Yevamos*? The logical order would be *Kiddushin*, and then *Yevamos*.

He answers that Rebbi was according honor to *Malchus* Beis Dovid: "*Rebbi miBeis Dovid k'asi*," and *malchus* Beis Dovid descends from two great *yevamos*, Tamar and Rus.

Likewise, it says רבי נטע ונטיעה בפורים (*Megillah 5a*). What kind of tree did he plant at that time? "אבורניקי של מלכים," the tree of kings. Rebbi was saying, Purim is Shaul's day, but don't forget who planted the family (tree) of kings; not Shaul, but Dovid.

(As we know, the *krovetz l'Purim* skips "*es Tzemach Dovid*." The Rebbe Reb Pinchas Koritzer says that's because Purim is the day of Shaul, so Dovid has no part in Purim.)

Please note that what Rabbi Miller actually said was that Chanukah is not part of Tanach because it took place after the sealing of Tanach; once Hashem told Malachi "*zichru Toras Moshe avdi*," Tanach had been sealed, and nothing could be added.

Tanach had to be sealed, and Chanukah excluded from it, so that when the Christians would later say that Hashem spoke to their "savior," we would be able to refute them by saying, "Impossible! Prophecy had ceased long before."

Daniel Glatstein

Impressions of a Shiur Goer *Rabbi Moshe Prager, Machon Aleh Zayis*

Hagaon Rav Shlomo Fisher, Rosh Yeshivas Itri was a חד בדרא, a תלמיד חכם and שקדן of the highest caliber, whom the Steipler Gaon referred to as פאר הדור. He could not have been much older than 50 at the time. He was the editor of the works of Hagaon Hakadosh, Rav Elchanan Wasserman, קובץ ביאורים, and קובץ שמועות, among many other works of major impact.

Though he was born with a brilliant mind, he learned with a tremendous *hasmadah* while standing for hours on end, until well into his eighties. It has been said that his brother, Rav Yisroel Yaakov, said about him when he was a yet a young man, "*Ehr chazert*," meaning he had learned כל התורה כולה already, and was from then on engaged only in *chazzarah*.

Rav Mordechai Elephant reported that when he showed Rav Shach a letter from the Steipler calling Rav Shlomo "פאר הדור", Rav Shach refrained from criticizing Rav Shlomo any more, despite his previous disapproval of many of Rav Shlomo's positions.

Rav Shlomo would give *shiur* at home in a *sugya* for close to an hour and a half, and top it off with a half-hour *shiur* on *Aggadah*. He was an original thinker, opinionated and sharp, because when it came to Torah he would brook no *masui panim*. *Talmidei chachamim* came for the actual *shiur*, others for the *mar'ei mekomos*, and yet others for the *Aggadah*, which was more *shaveh lechol nefesh*. Some were former *talmidim* who had already heard the *shiurim*, and some came to see the sight: in his eighties, standing at a *shtender* for close to two hours, no notes, rapid-fire delivery, knocking down any question with a curt deflection, not a moment's pause. That a *yelud isha* should have such an awe-inspiring *shlitah* on the most complex *sugyos* in *Shas* could only be *misod Hashem l'yirei'av*.

His *Aggadah* was dazzling as well, a masterful weave of the classic and the arcane, *Kabbalah*, *Chassidus*, *Parshanus*, philosophy, and *Chochmas Hanefesh* that left the listener mesmerized.

His halachic mastery was singular; he was one of the few in the generation who *paskened* from the *sugya*, according to his own understanding. He was an *Av Beis Din* of the Rabbanut of Yerushalayim, alongside Rav Zalman Nechemia Goldberg, and considered himself as following the *derech* of "גדול האחרונים איש האלקים מן החזו"א ז"ל".

עלה לתרופה **The Tragedies of Asarah B'Teves – the Beginning and the End**

Rabbi Moshe Baruch Kaufman, Machon Aleh Zayis

We usually highlight the 10th of Teves as the beginning of the end, אתחלתא דפורענותא. On this day a siege was set on the city of Yerushalayim, culminating in the catastrophic Churban. Some Poskim say that for this reason, if hypothetically Asarah B'Teves were to fall on Shabbos we would have to fast (see Bais Yosef siman 550 in the name of Avudraham). This leads us to another tragedy highlighted in the Selichos for Asarah B'Teves (and recorded in the *Shulchan Aruch* O.C. 680): translation of the Torah into Greek, that led to disastrous distortions of the Torah in future generations. Finally, according to some the birth of tzaros for Klal Yisroel through the ages. The common theme here is the beginning of the disaster.

The 9th of Teves is also the *yahrzeit* of Ezra Hasofer. According to some opinions (see *Megillah* 15a), Ezra was Malachi, the last Navi. Chazal call Ezra the “Moshe Rabbeinu” of his generation because he restored the Torah to its original glory. Siddur Yaavetz (Shaar Hagdi) and the Chasam Sofer (*Drashos* for 8 Teves), add that Ezra’s counterpart, Nechemiah, was also *niftar* on this day, symbolizing the end of a glorious era.

There is another lesser known tragedy that is commemorated on this day. In the aforementioned Selichah the *paytan* says, refecting to a fourth tragedy. The Gemara (*Rosh Hashanah* 18b) says that according to Rabi Akiva, the 5th of Teves following the *churban*. Amazingly, the Jews in Bavel first heard about the *churban* only then, about six months after it happened. According to this opinion, the fast days צום הרביעי צום החמישי צום השביעי צום העשירי are recorded in chronological order, making the fast of Teves the last one instead of the first. Rabi Shimon argues that the *passuk* follows the order of the months and not of the tragedies. Although the halachah obviously follows Rabi Shimon (that צום העשירי refers to the beginning of the siege), the דרך הפייטנים is to accept both opinions (see for example *Tosfos* in *Rosh Hashanah* 27a). The *paytan* explains:

מנין סדר חדשים בעשרה בו העיר, נהי וילל במו פי אפעיר, סדר פורענות בתוך לבבי יבעיר, בבא אלי הפליט לאמר הכתה העיר.

The fast of Teves in listed according to the דרך חדשים, reflecting Rabi Shimon’s opinion, and according to סדר פורענות reflecting Rabi Akiva’s opinion – “because the refugees informed me of the *churban* on the 5th of Teves.”

Shivah Asar B’Tammuz was the beginning of the end. It was the day of the *eigel*, the first downfall of the דור המדבר. Yet the *gezeirah* of פקדי פקדתי was activated only with the *meraglim* on Tishah B’Av. *Maasei Avos siman labanim* – subsequently, at the time of the Churban, on 17 Tammuz the wall was breached, and on Tishah B’Av the destruction was complete. 17 Tammuz was when idolatry was introduced into the Kodesh Hakadoshim by Menashe, and 9 Av was the final blow, the destruction of Beitar.

Asarah B’Teves has both elements: the beginning of the *tzaros* with the siege and the translation of the Torah, and also the end of prophecy with Ezra’s *petirah*, and the “end” of the *churban* with the *בשורה* in Bavel. Perhaps the stringency of Asarah B’Teves results from encompassing both elements. May we be *zocheh* to see the end of the *galus* בימינו.

עלה מוסר **The Battle**

Excerpt from *Derech Yam* on the first chapter of *Mesilas Yescharim* by Rabb Yitzchok Rabinowitz

Man was placed in the middle of a raging battle. Everything he encounters in this world, whether good or bad, is an ordeal. He can be tested by poverty or he can be tested with wealth. The challenges loom from each angle, as we say in Hashkiveinu, והסר שטן מפנינו ומאחרינו.

In prewar Europe, poverty was rampant. Children as young as twelve years old went to work. The challenge of poverty was too great to overcome; there were very few bachurim in yeshivah.

Yet there were generations when poverty was overcome. The Gemara (*Sanhedrin* 20) says: In the *passuk* אשה יראת ה' שקר החן והבל היופי, the generation of Moshe and Yehoshua, when every child in Eretz Yisrael mastered the laws of purity; and אשה יראת ה' היא תהלה, the greatest generation, was the generation of Rabbi Yehuda Bar Ila'i, when they learned Torah in dire poverty; they were so poor that six students shared one blanket.

Then there is the challenge of wealth, that historically has caused people to drift away from Hashem.

continued on pg 3

